

Handleplan for læsning

Fællesskolens 7.-10. klassesetrin

20.05.2015

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse

Mål for sprog- og læseområdet

Overdragelse fra 6. til 7. Klassetrin

Læsehandleplan for Fællesskolens 7.-10. årgang

1. Læseevaluering og obligatoriske tests og prøver samt opfølgning af disse
2. Overgange – overdragelse af læseresultater m.m.
3. Skolens indsatser/tiltag på baggrund af læseresultaterne
4. Faglig læsning - læsning i alle fag – hvad er faglærernes roller?
5. Faste læsetiltag på skolen
6. Indsatsen læsevanskeligheder
7. Læsekoordinatorens rolle
8. Skolebiblioteket og læseindsatsen
9. Forældrene i samarbejdet om læsning

Årshjulet: Sådan arbejder vi med læsning i løbet af året på vores skole

Bilag

- I. Læseoverleveringsskema fra 6. til 7. klassetrin
- II. PPR's vejledende handleplan for ordblinde elever
- III. Vejledende opgavebeskrivelse for læsekoordinatorer

Mål for sprog- og læseområdet

Læsning er en uvurderlig kompetence i vores samfund i dag. Vi er omgivet af skriftsprog og har dagligt brug for at kunne navigere og kommunikere med og i sprog og tekster. Derfor er det vores vision, at alle børn og unge udvikler og tilegner sig sprog- og læsefærdigheder, så disse kan anvendes i funktionel sammenhæng i talesproget, i skrivning og læsning som led i elevernes personlige og faglige udvikling.

De internationale læseundersøgelser har gennem de seneste årtier vist, at der er for mange elever, der forlader skolen uden disse nødvendige kompetencer. Vores egne gruppelæseprøver for 2.-5. årgang kunne også tyde på samme tendens. Derfor vil vi gerne styrke vores indsats omkring sprog og læsning yderligere.

Vores målsætning er formuleret i målene for sprog og læsning for 1.-6. klassetrin. Målene for 7.-10. årgang er p.t. under udarbejdelse. Derudover har Styrelsen i skoleåret 2013/14 udarbejdet et notat omkring indsatsområdet "Styrk læringsmiljøerne og løft fagligheden i daginstitutioner og i skoler". Målsætningen for sprog- og læseudviklingen på skoleområdet er i dette notat formuleret med følgende:

"I skolerne at arbejde målrettet med elevernes sprog- og læsekompetence i alle fag."

Dette er blevet konkretiseret yderligere med målsætningen om, at vi fra skoleåret 14/15 årligt vil have flere elever med en god læsefærdighed. Skolernes læseevaluering og tiltag skal nu konkretiseres i skolens egen handleplan for læsning.

Arbejdet med udformningen af handleplanen skal gerne stå mål med, at handleplanen i sidste ende bliver et brugbart værktøj i processen om at styrke elevernes læsefærdigheder.

Team Læs

November 2014

Overdragelse fra 6. til 7. klassetrin

A. P. Møller Skolen bestræber sig på at sende kommende årgangsledere med til de sidste karaktermøder på de afgivende skoler før sommerens karakterbøger sammen med afdelingslederen. Her får årgangslederne et indblik i de enkelte elevers faglige standpunkt og adfærd. Desuden ønskes en følgeskrivelse til overleveringen, der giver overblik over elevens læsefærdigheder samt de indsatses, der er gjort i forbindelse med den enkelte elev. Herunder undersøgelser af PPR samt læseresultater.

Hertil har skolen udarbejdet et læseoverleveringsskema. (jvf. bilag I)

Dette skal fremme mødet med de enkelte elever, når de starter i 7. årgang, så der ikke går tid til spilde mellem overgangen fra de enkelte skoler, og der kan sættes ind der, hvor eleven har behov.

I 7.-10. klasse øges fokus på læsning og forståelse af skønlitterære og informerende, faglitterære tekster. Komplexiteten i teksterne fordrer, at eleverne kan skelne mellem teksttyper. Der stilles dermed andre krav til elevernes evne til at vælge hensigtsmæssige læsemetoder og læseforståelsesstrategier, end de har været vant til. Sagprosaetekster i sprogfagene udfordrer elevens læseforståelse, men også deres evne til at anvende analyseredskaber og dermed evnen til at kunne gengive, analysere og konkludere på det læste. Faglig læsning defineres endvidere som det at læse for at lære, og dermed forventes der en relevant notatteknik, der sikrer elevens forståelse og mulighed for at gengive det læste. Derfor er overgangen fra 6. til 7. klassetrin ofte forbundet med nye udfordringer for eleverne.

Læsehandleplanen og overdragelsen fra 6. til 7. klassetrin skal gøre det synligere for lærerne at se elever med specielle læsevanskeligheder, samt muligheden for at sætte undervisningen i læsning ind på de rigtige steder, så eleverne hjælpes til at opfylde de stigende krav med hensyn til læsning.

Læsehandleplan for fællesskolens 7.-10. årgang

1. Læseevaluering og obligatoriske tests og prøver samt opfølgning af disse

Læseevaluering

Dansk: Lærerne tester elevernes læsehastighed på alle klassetrin ud fra egnede tekster fra hjemmesiden www.undervis.dk. Elevernes læsefærdigheder og læseforståelse testes på forskellige klassetrin med to forskellige læsetest, der tilgodeser skønlitteratur og saglitteratur.¹ Alle tre test gennemføres før efterårsferien, og følges op af individuelle læsesamtaler mellem eleven og faglærerne. Ved påfaldende læseresultater kontaktes årgangslederen samt elevens forældre af faglæreren.

Læsning i faget dansk forsøges endvidere styrket ved hjælp af læsekontrakter på Skoleintra, der skal fastholde elevernes læste romaner. Her kan de også lave en anmeldelse af bogen, så de kan motivere andre til at læse samme.

Desuden læses der 1-2 romaner sammen på klassen på alle årgange. Her arbejdes der med "før, mens og efter læsning".

Tysk: Lærerne tester elevernes læsefærdigheder ved hjælp af testen SLS på 7.-9. klassetrin og LGVT på 10. klassetrin.

Læsning i faget tysk forsøges endvidere styrket ved hjælp af læsekasserne fra "Antolin", hvor eleverne kan arbejde med opgaver til en selvvalgt roman.

Skolens læsekoordinator modtager læsetestresultaterne fra faglærerne og sammenligner med forrige års testresultater. Disse resultater kommunikerer ud til årgangslederne, der fremlægger dem på klassens teammøder, så alle klassens lærere bliver informeret om elevernes svagheder og styrker og kan medtænke det i den daglige undervisning på klassen.

¹ Team Læs har udarbejdet to test, der skal anvendes på alle klassetrin, som et pædagogisk værktøj.

2. Overgange – overdragelse af læseresultater m.m.

- En kontinuerlig overdragelse af dokumentation af elevens læseresultater sikres både ved lærerskift og skoleskift ved at vedlagte (jvf. bilag I) udarbejdede skema ajourføres årligt og følger eleven i elevmappen.
- Ved overgange fra 10. kl. til gymnasiet bestræber fællesskolens lærere sig på, at elever, hvor der er kendskab til nedsat læsehastighed, læseforståelse eller dysleksi, overleveres til studievejlederen med relevante informationer, så et bredere kendskab til eleven og dennes læsefærdigheder sikres.

3. Skolens indsatser/tiltag på baggrund af læseresultaterne

- Afholdelse af læsebåndsperioder to gange årligt i en varighed af 6 uger med rullende læsebåndstimer, herunder dansk frilæsning, tysk frilæsning, engelsk frilæsning og faglig læsning
- Læsehold, hvor læsehastigheden trænes via 5-5-5-metoden og andre metoder, samt med fokus på læseforståelse og udvidelse af ordforråd. (jvf. www.undervis.dk)
- Skolens videnscenter arbejder med udstillinger, hyggehjørner med mulighed for at læse og udfærdigelse af digitale bogtrailere på rullende skærm, der skal motivere eleverne til at læse.

4. Faglig læsning - læsning i alle fag – hvad er faglærernes roller?

Fællesskolelærerne skal på kursus i faglig læsning i juni 2015, hvor der bliver taget udgangspunkt i systemet "Aktiv læsning", således, at alle undervisere får mulighed for at hente inspiration og nye ideer til en fortsat opfyldelse af nedenstående.

Inddragelse af faglig læsning i dansk og tysk:

Dansk: Dansk lærerne arbejder med læsevaner og læseteknikker som fx. skimmelæsning, overblikslæsning, 5-5-5. Med læseforståelse, herunder med ordkendskabskort og tjeklister.² De arbejder derudover med teknikker, der har til hensigt at styrke elevernes faglige læsning, herunder forskellige grafiske modeller, som venn-diagram, mindmap og VØL. (jvf. www.undervis.dk)

Endvidere arbejdes der med elevernes kritiske informationskompetence i forhold til søgning og læsning af hjemmesider i et forløb i 8. Klasse i samarbejde med videnscentret.

² www.dansk.gyldendal.dk

Læserens genreforståelse er af stor betydning for læseoplevelsen, derfor lægges der i dansk- og tyskundervisningen fokus på at udvide elevernes genrebevidsthed, da dette giver dem mulighed for at gennemskue teksttype og dermed mulighed for at udvælge den hensigtsmæssige læse- og læseforståelsesstrategi på en given teksttype.³

Tysk: Tysklærerne arbejder med Lesetagebuch og bruger både mind-map, "Sinnabschnitt-lesen" (Lese Strategien), operatører og mange andre metoder ud fra tre overordnede kompetenceudviklinger: Dekodieren, Automatisieren og Sinn konstruieren.

Fagets læsedidaktik inddeler læseprocessen i disse skridt:

- Wahrnehmung von Textelementen (Buchstaben, Wortbausteine)
- Wort- und Satzerkennung (Elemente wiedererkennen erleichtert die
- Bedeutungserschließung)
- Vorwissen (Sinnzusammenhänge vorwegnehmen, Einordnen der Textinformation)
- Motivationen und Leseziele (Interessen und Intentionen leiten den Lese- bzw. Konstruktionsprozess)
- Lese Strategien (Programm zur Lenkung von Verstehensoperationen)
- Metakognition und Monitoring (dem Text flexibel angepasste Auswahl der Lese Strategie und Informationsentnahme)
- Arbeitsgedächtnis und allgemeine Denkfähigkeit (adäquates Erfassen neuer Informationen und Einordnung in bestehendes Vorwissen)

Fagernes krav til elevernes læsekompetence er forskellige. Hvor det i humanistiske fag ofte er tekster, der ligner skønlitterære tekster, som eleven kender fra dansk og tysk, er det i de naturvidenskabelige tekster ofte fagtekster, der indeholder fakta og derfor stiller andre krav til elevernes læsefærdigheder.⁴ Desuden stilles eleverne ofte over for kravet om at kunne tilegne sig viden gennem multimodale tekster, der kræver overblik og evne til at filtrere de ønskede informationer fra.

Faglærernes roller med hensyn til læsning i fagene er således afhængige af lærerens fag og fokus. Faglæreren hjælper elever med at finde relevante metoder og redskaber, der passer til faget, for eksempel trænes evnen til at læse en opskrift i hjemkundskab eller en forsøgsvejledning i fysik/kemi/biologi/geografi.

³ <http://www.undervis.dk/#!sesyn/c1vxy>

⁴ www.undervis.dk

For alle fag gælder, at læreren fortæller eleverne, hvad formålet med læsningen er og arbejder med de færdige ord. Her tilstræbes der dog, at der elevdifferentieres, da en dygtig læser ofte selv ønsker at finde frem til læseformålet.

Faglærerne har kendskab til de læsetiltag, der indlæres og øves i tysk- og danskundervisningen, så de kan styrke eleverne i valget af den rigtige læsestrategi på en given tekst. Faglærerne hjælper yderligere eleven med at træne søgning efter informationer på nettet ved skimmelæsning, overblikslæsning og kildekritik

Skolens videnscenter tilbyder forskellige tiltag for at styrke elever og kollegernes kritiske informationskompetence i forbindelse med multimodale nettekster. Fx gennemføres et minikursus for eleverne i forbindelse med projektopgaven i 9. Klasse, ligesom videnscentret løbende rådgiver og vejleder lærere og elever både personligt og på videnscentrets hjemmesider.

Vanskelige tekster læses sammen med eleverne eller ved hjælp af to læseniveauer fx. Bios-bøgerne i *biologi* -almindelig udgave og light-udgave.

I naturfaget *fysik/kemi* gennemgås stoffet før en tekst gives for som lektie til læsning derhjemme, der arbejdes således med færdige ord og hjælpespørgsmål til at holde fokus på tekstens indhold.

Desuden lægges der vægt på definitioner af stoffet, som hjælper eleven med at huske stoffet. Der arbejdes endvidere med forståelsesstrategier som at opstille en hypotese/stille spørgsmål, afprøve den og efterfølgende forkaste eller uddybe hypotesen i forhold til teorien. Herunder benyttes forskellige niveauer på de forskellige klassetrin hhv. hold, som for eksempel hjælpespørgsmål til forståelse, links til hjemmesider med fagligt indhold eller faglige film.

Teksttyperne i de humanistiske fag, historie, kristendom, samfundsfag, er ofte af berettende og beskrivende karakter. Her er det vigtigt, at faglæreren hjælper eleven i stand til at kende forskel på disse teksttyper, for at kunne anvende den rigtige læsestrategi og notatteknik.⁵ Desuden arbejdes der ofte med tekster fra nettet⁶, her arbejdes der med hjælpespørgsmål, der guider eleven gennem teksterne eller med uddybelse af evnen til at læse og navigere i multimodale tekster.

⁵ <http://www.undervis.dk/#!notatteknikker/cgy6>

⁶ Fx. i religion med hjemmesiden www.religionsfaget.dk

Se yderligere inspiration på Undervisningsministeriets hjemmeside omkring læsning i fagene:

www.uvm.dk/fagliglaesning

I *engelsk*undervisningen er læsningen inddelt i tre faser for at sikre, at alle elever med forskellige læsefærdigheder og engelsk ordforråd har mulighed for at arbejde med en tekst, roman eller lignende.

Førlæsning:

- Overblikslæsning
- Aktivering af baggrundsviden (fx brainstorm eller mindmap)
- Tekstens opbygning og genre
- Afklaring af læseformål
- Nye ord - der arbejdes med personlig wordbank

Under læsning:

- spørgsmål til teksten
- notater

Efter læsning:

- arbejde med det læste i forskellige opgavetyper, både mundtligt og skriftligt (fx remedieringsopgaver, fact files eller skrivning af ny tekst)
- Evaluering

Desuden arbejdes der løbende med skriftlige og mundtlige boganmeldelser.

5. Faste læsetiltag på skolen

- Læsetiltag på tværs af fag på alle årgange
 - Læsebånd to gange årligt på alle årgange (igangsætter: læsekoordinator)
 - Morgengry om efteråret for alle årgange (igangsætter: videnscenter)
 - Deltagelse i CFU's og centralbibliotekets tilbud, fx. oplæsningskonkurrencen (igangsætter: videnscenter)
 - Forskellige tiltag til stimulering af læselysten, som fx konkurrencer i form af QR-koder, booktrailere og elevudstillinger. (igangsætter: videnscenter)
- Indsatser på de enkelte årgange:
 - **F7:** læsenat (igangsættere: årgangsledere, dansk- og tysklærere)
 - **F8:** Avisen i undervisningen (igangsættere: dansk- og tysklærere)
Læsenat/marathon elever og forældre (årgangsledere, dansk- og tysklærere)
 - **F9 og F10:** Fokus på læsning i forbindelse med læsehastighedstest og læsefærdighedstest, læsebarometer, læsekontrakt (igangsættere: dansk- og tysklærere)

6. Indsats læsevanskeligheder

- Skolens specialundervisning arbejder ud fra PPR's og faglærerens anbefalinger. De individuelle tiltag aftales i fællesskab mellem specialundervisningens lærere og faglærerne, samt eleven.
Herunder er der mulighed for oprettelse af læsehold, hvor faglæreren overdrager testresultater og henviser til evt. yderligere tiltag, som fx. uddybende stave- og læsetest (ST- og TL-prøver). Herunder kan specialundervisningslæreren teste bekymringsvækkende elever og udfærdige en handleplan for den enkelte elev. (jvf. bilag II)
- Ved elever med konstateret dysleksi anvendes muligheden for brug af kompenserende hjælp ("Nachteilsausgleich") herunder IT – (se bilag II "Vejledning omkring kompenserende it") ved at eleverne får et kursus i brug af Saida/Claro Read. Desuden motiveres eleven til at læse ved hjælp af læsebarometre og læsekontrakter, således at eleven får en bedre læseforståelse, m.m.
Læsning og skrivning hører sammen - derfor arbejdes der med typiske fejltyper, ordklasser, morfemer, 500 typiske ord, m.m.

7. Læsekoordinatorens rolle

- Se bilag II: "Vejledende opgavebeskrivelse for læsekoordinatorer"
Læsehold, koordinator (testresultater, kontakt til team læs) og motivator (ved forældresamarbejde og igangsætter af fx. læsebånd).

8. Videnscentret og læseindsatsen

Videnscentret har en egen hjemmeside, hvor de bestræber sig på at lægge undervisningslinks samt tips til informationssøgning på nettet og anvendelse af disse.

- Er en del af læsebåndsudvalget
- Giver særlige tilbud: læsedage, læsemaraton, læsekasser
- Udstillinger fx. drenge/pigebøger, emner osv.
- Forfatteroplæsninger
- Læsekonkurrence
- Læsenat
- Vejledning til elever i forbindelse med udlejning af frilæsningsbøger
- Boganmeldelser/trailere
- Elevkurser, herunder informationssøgning på nettet m.m.

9. Forældrene i samarbejdet om læsning

- Sprogfolderne fra Sprog & Læsning linkes på skolens hjemmeside, sprogfolderne udleveres i papirform på 7. og 9. årgang, hvor skolen modtager nye elever, for at understrege, hvor vigtig den daglige læsning er, også i 7.-10. klasse.⁷
- Individuel tilbagemelding af læseprøvernes resultat ved faglæreren til eleven og læsekoordinatoren. Ved bekymringsvækkende elever kontaktes forældrene.
- Læsekoordinatoren deltager i forældreaftener (7. og 9. årgang) for at skabe information og motivation om læsning, herunder:
 - Læsningens betydning for sproget, her specielt dansk.
 - Reklame for bogbus og Centralbibliotek -link til deres hjemmeside på skoleintra.
- Offentliggørelse af handleplanen på Skole Intra

⁷ <http://www.videnomlaesning.dk/2015/03/tv-interview-om-de-20-minutters-daglige-laesning/>

Handleplan for læsning

A. P. Møller Skolen bakker op omkring efteruddannelse af lærerne, når kurser om sprog og læsning tilbydes. Endvidere vil skolens lærere holde en tæt kontakt til fagkonsulenternes og team læs, så læsetiltag videreudvikles i forhold til forskning og materialer, der udbydes.

Denne handleplan træder i kraft den 20.05.2015 og revideres årligt i december.

Marts 2015, ved Iben Hougaard-Neumann (læsekoordinator) og Klaus Pløen (afdelingsleder)

A.P. Møller Skolens årshjul for læsning

August-oktober:

Dansk læsefærdighedstest og læsehastighedstest gennemføres i 7. Og 9.klasse, rettes af dansklærerne og resultaterne videregives til skolens læsekoordinator.

Tysk læsetest gennemføres i 7.-10.klasse, rettes af tysklærerne og resultaterne videregives til skolens læsekoordinator.

Første læsebånd udvalg nedsættes på f-møde, hvorefter læsebånd 1 planlægges.

Oktober-december:

Læsekoordinatorerne indtaster dansk- og tysk læseresultater på læsekoordinatorernes hjemmeside:

www.laesekoordinator.jimdo.com

Læsebånd 1: Periode på 6 uger afholdes

Højt læsning: Morgengry iværksættes af skolens videnscenter og udføres/afholdes af dansklærerne.

Skolelederen indkalder læsekoordinator og specialundervisningens koordinator til en læsekonference, hvor skolens samlede testresultater gennemgås.

Gamle indsatsområder bliver revideret og nye indsatsområder formuleret.

Læsekoordinatoren meddeler årgangslederne de resultater, der er opsynsvækkende.

Der *kan* afholdes klasselæsekonferencer, hvis fx. resultaterne samlet i en klasse er dårlige, hvor skoleleder, læsekoordinator og klassens team deltager, og testresultater gennemgås.

Årgangslederne skal gennemgå resultaterne på klasselærerrådsmødet, således at alle klassens lærere er opmærksomme på og tager hensyn til elever med nedsat læsefærdighed.

På et F-møde præsenteres og drøftes den reviderede læsehandleplan for skoleåret.

Læsekoordinatoren udpeger i samarbejde med dansklærerne de elever, der vil have gavn af et læseskub.

Januar-juni:

Andet læsebånd udvalg nedsættes på f-møde, hvorefter læsebånd 2 planlægges og forberedes

Læsekoordinatoren påbegynder læseskubbet.

Læsekoordinatorerne inviteres til et netværkslæsekoordinatormøde på CFU.

På et samarbejdsrådsmøde præsenteres den reviderede læsehandleplan for næste skoleår.

Den nye læsehandleplan lægges på skolens hjemmeside og sendes til Skoleforeningen/Team Læs.